

KATARZYNA JUSTYNIARSKA-CHOJAK¹
Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce
ORCID ID: 000-0003-2945-253X

INWENTARZ POŚMIERTNY KSIĘDZA JANA TYMOWSKIEGO Z 1667 ROKU

The Posthumous Inventory of Father Jan Tymowski from the Year 1667

Niezwykle rzadko zdarzało się, że do ksiąg miejskich trafiały testamenty bądź inwentarze pośmiertne spisane po śmierci osób duchownych. Sytuacja taka wynikała zapewne z przepisów prawa miejskiego dotyczących kwestii dziedziczenia. Prawo to przewidywało bowiem udział osób duchownych w spadkobranium w przypadku obejmowania przez nich należnej im części masy spadkowej (tzw. dziedzictwa) oraz gerady, czyli majątku, który po śmierci kobiet pozostawał w rękach przedstawicielek żeńskiej linii rodziny lub synów – spadkobierców, którzy wybrali stan duchowny². Teoretycznie więc dokumenty spadkowe, które spisywali księża, nie musiały być wpisywane do ksiąg miejskich. O tym, że jednak tam trafiały, mogła zdecydować wola rodziny zmarłego duchownego bądź decyzja wykonawców jego testamentu. Ten ostatni dokument mógł sporządzić każdy, bez względu na swą przynależność stanową, pleć, wyznawaną religię czy posiadany majątek. Po śmierci testatora, mając na celu spisanie majątku nieruchomego i ruchomości, jakie po sobie pozostawił, sporządzano natomiast inwentarz pośmiertny. Spadkobiercom zmarłego dawało to możliwość określenia zarówno wielkości spadku, jak i ewentualnych obciążeń finansowych. W przypadku, gdy długi przewyższały wartość masy spadkowej, spadkobiercy mogli zrezygnować z prawa do spadku, a tym samym oddalić od siebie konieczność regulowania wszelkich należności³.

Ksiądz Jan Tymowski, którego inwentarz pośmiertny wpisany został do księgi miejskiej Nowego Sącza, pochodził z bogatej i wpływowej rodziny. Jego ojciec Jerzy, choć urodził się w Grybowie, był znanym i szanowanym w Nowym Sączu kupcem oraz członkiem władz miejskich. Jego krewni notowani byli wśród przedstawicieli grybowskiej rady miejskiej. Jerzy Tymowski pomnożył majątek, prowadząc wymianę towarową zarówno na rynkach lokalnych, jak i regionalnych. Postawił również na handel dalekosiężny (Węgry, Spisz,

¹ Dr hab. Katarzyna Justyniarska-Chojak, prof. UJK. Zainteresowania badawcze: mieszczańskie testamenty i inwentarze pośmiertne, prawo spadkowe i rodzina mieszczańska w okresie nowożytnym, życie codzienne w małych miastach Małopolski w dobie nowożytnej; e-mail: kajus@ujk.edu.pl.

² D. Makilla, *Historia prawa w Polsce*, Warszawa 2008, s. 284-285; J. Bardach, B. Leśnodorski, M. Pietrzak, *Historia ustroju i prawa polskiego*, Warszawa 1999, s. 260; W. Uruszczak, *Historia państwa i prawa polskiego*, t. 1: 966-1795, Warszawa 2015, s. 308.

³ K. Justyniarska-Chojak, *Inwentarze pośmiertne z małych i średnich miast Małopolski (w XVI-XVIII wieku)*, Kielce 2020, s. 26.

Gdańsk). Nieobca mu były wymiana detaliczna i hurtowa, a handlował wyrobami metalowymi, artykułami spożywczymi oraz sukniem. Inną sferą jego aktywności gospodarczej była działalność kredytowa. Udzielał pożyczek nie tylko miejscowym chłopom czy mieszczanom, ale i szlachcie oraz władzom miejskim. Dzięki tym ostatnim wierzycelnościom w 1623 roku objął w dzierżawę, należącą do miasta, wieś Żeleźnikowa⁴. Szczególne znaczenie dla ugruntowania jego pozycji rodzinnej, społecznej i materialnej miały dwa, niezwykle korzystne ożenki⁵. Pierwsze małżeństwo, z Jadwigą zawarł po przybyciu do Nowego Sącza. W 1610 roku, tuż po jej śmierci wstąpił ponownie w związek małżeński z Krystyną, córką zamożnego oraz powszechnie szanowanego nowosądeckiego miecznika i rajcy, Andrzeja Adamowicza⁶. Z obu małżeństw Jerzy Tymowski doczekał się co najmniej czworga dzieci, w tym ze związku z Krystyną, narodził się Jan, prawdopodobnie najmłodszy z jego potomków. Data jego narodzin nie jest znana, choć miało to miejsce niedługo przed śmiercią Tymowskiego (zm. 1631). O dalsze losy Jana, a szczególnie o jego edukację zadbali matka i ojczym, Marcin Oleksowicz. Początkowo Jan uczył się w nowosądeckiej szkole kolegiackiej, a następnie, od 1639 r. studiował w Akademii Krakowskiej, którą ukończył w 1645 roku, uzyskując tytuł bakałarza. Do rodzinnego Nowego Sącza powrócił dwa lata później, w związku ze sprawami spadkowymi toczącymi się po śmierci matki. Następnie w 1648 roku objął funkcję rektora miejscowej szkoły kolegiackiej⁷. Udało się mu wówczas uporządkować sprawy szkoły oraz podnieść uposażenia nauczycielskie. Szkołą kierował przez rok, do września 1649 roku⁸. Niestety, brak po tej dacie informacji dotyczących dalszej działalności Jana Tymowskiego. Nie wiadomo, czy powrócił na stałe do Krakowa, czy pozostał w Nowym Sączu i zajął się rodzinnymi interesami. Jednak umieszczenie w nowosądeckiej księdze miejskiej inwentarza pośmiertnego jego mienia i brak wskazówek źródłowych mówiących o jakimkolwiek wpisie do ksiąg krakowskich wskazuje, że przynajmniej koniec życia spędził on w Nowym Sączu⁹.

⁴ F. Leśniak, *Jerzy Tymowski (1559-1631), kupiec i rajca nowosądecki*, „Rocznik Sądecki”, 30/2002, s. 23-41; idem, *Medykamenty z wyklejek „Diariusza” Jerzego Tymowskiego (1559-1631)*, „Rocznik Sądecki”, 41/2013, s. 253-261 (tam szczegółowa literatura przedmiotu); idem, *Mieszkańcy*, w: *Dzieje miasta Nowego Sącza*, t. 1, red. F. Kiryk, Warszawa-Kraków 1992, s. 394; idem, *Władze miejskie*, w: *Dzieje miasta Nowego Sącza*, op. cit., s. 336-338; Ł. Polomski, *Jerzy Tymowski – sądecki bogacz*, <https://twojsacz.pl/jerzy-tymowski-sadecki-bogacz/> (dostęp 12.04.2024); J. Sygański, *Historia Nowego Sącza od wstąpienia dynastii Wazów do pierwszego rozbioru Polski*, t. 2: *Obraz urzędzeń cywilnych oraz życia mieszczaństwa w epoce Wazów*, Lwów 1901, s. 56, przyp. 2; idem, *Analekta sądeckie do XVI. i XVII. wieku*, Lwów 1905, s. 3 (biogram Jerzego Tymowskiego w przyp. 1). Warto w tym miejscu dodać, że Jerzy Tymowski był autorem „Diariusza”, niezwykle ciekawego źródła, stanowiącego połączenie pamiętnika i dziennika handlowego. Zob. F. Leśniak, *Jerzy Tymowski (1559-1631)*, op. cit., s. 33; J. Sygański, *Analekta sądeckie*, op. cit., s. 3.

⁵ O mieszczańskich strategiach małżeńskich na przykładzie Krosna zob. F. Leśniak, *Krosno w czasach Odrodzenia. Studia nad społeczeństwem miasta*, Kraków 1992, s. 49-60.

⁶ Zachował się testament Andrzeja Adamowicza z 1632 roku, w którym znajdowały się legaty przeznaczone dla wnuka Jana. Sam Adamowicz przeżył zresztą swego zięcia – Jerzego Tymowskiego. Zob. J. Sygański, *Analekta sądeckie*, op. cit., s. 46.

⁷ J. Sygański, *Historia Nowego Sącza*, op. cit., s. 107; idem, *Analekta sądeckie*, op. cit., s. 30, przyp. 1. O powstaniu i działalności szkoły kolegiackiej w Nowym Sączu zob. J. Krukowski, *Szkolnictwo*, w: *Dzieje miasta Nowego Sącza*, op. cit., s. 194-198; idem, *Oświata i szkolnictwo*, w: *Dzieje miasta Nowego Sącza*, op. cit., s. 437-441.

⁸ F. Leśniak, *Mieszkańcy*, op. cit., s. 394; idem, *Jerzy Tymowski (1559-1631)*, op. cit., s. 23-41; idem, *Medykamenty z wyklejek „Diariusza”*, op. cit., s. 253-261; Ł. Polomski, *Jerzy Tymowski – sądecki bogacz*, op. cit.; J. Krukowski, *Oświata i szkolnictwo*, op. cit., s. 446-447, 453, 454.

⁹ Jednocześnie istnieje wpisany do ksiąg miejskich Nowego Sącza testament Jerzego Tymowskiego, którego zapisy omawiali szerzej Jan Sygański i Franciszek Leśniak. Zob. J. Sygański, *Analekta sądeckie*, op. cit., s. 31; F. Leśniak, *Jerzy Tymowski (1559-1631)*, op. cit., s. 31.

Sporządzenie inwentarza pośmiertnego księdza Jana Tymowskiego, które nastąpiło w lipcu 1655 roku, wynikało z chęci rozliczenia się i spisania przedmiotów, które zostały złożone w skrzyniach znajdujących się w domu nowosądeckiego rajcy, Stanisława Kopcia¹⁰. Chodziło między innymi o ruchomości znajdujące się w posiadaniu nowosądeckiego księdza, których właścicielem był jego ojczym – Oleksowicz, a także o mobilia, które Tymowski zapisał mu w testamencie (lub któremuś z jego krewnych, ponieważ w rejestrze imię mężczyzny nie padło).

Inwentarz pośmiertny Jana Tymowskiego spisany został w rzadziej spotykanej w małopolskich miastach procedurze notowania ruchomości według miejsc ich przechowywania¹¹. W tym konkretnym przypadku chodziło o skrzynie, skrzynki i pudełka. Została w nich złożona nie tylko biżuteria ze złota (pierścienie, krzyżyk z perłami i rubinami) oraz srebra, ale i inne kosztowne przedmioty (pozlącana szabla). Obok nich odnotowano elementy zastawy stołowej – między innymi cynowe półmiski i talerze oraz mosiężne lichtarze i moździerz. Tymowski dysponował także pięcioma obrazami, a tego typu ruchomości nie pojawiały się zbyt często w mieszczzańskich inwentarzach z tego regionu. Typowa jednak była religijna tematyka obrazów, dominująca wówczas w mieszczzańskich rejestrach. Wzmiankowane w inwentarzu nowosądeckiego księdza obrazy przedstawiały wizerunki Chrystusa Zbawiciela, Najświętszej Maryi Panny oraz św. Stanisława¹².

Kolejnymi ruchomościami notowanymi w spisie były – stanowiące dowód mieszczńskiej zamożności – pościel i bielizna pościelowa. Tymowski dysponował typowym wówczas kompletem pościeli, złożonym z pierzyny, dwóch pierzynek oraz czterech poduszek wraz z prześcieradłem i stosownymi poszewkami. Zestaw ten uzupełniały dwa „namiociki”, stanowiące rodzaj specjalnych pawilonów umocowanych u powąty lub na ścianie, mających na celu ochronę śpiącego przed przeciągami i chłodem oraz zapewniających mu namiastkę intymności. Warto dodać, że spisujący mienie nowosądeckiego księdza urzędnicy byli na tyle skrupulatni, że odnotowali w spisie nawet złe i zniszczone przez szczury „pierzyńsko”¹³.

W skrzynkach, w których złożono mienie Tymowskiego znajdowały się jeszcze dokumenty i pieniądze, a w pudełkach – przyprawy korzenne (gałka muszkatowa, imbir, liście bobkowe, kminek, anyż) oraz stosowany w ówczesnej medycynie dyptam, a także wosk hiszpański i żywica. Obecność w inwentarzu różnego rodzaju przypraw, składowanych w pudełkach i skrzyneczkach, może świadczyć o asortymencie towarów, jakimi handlowali Tymowscy. W należącej do nich kamienicy, położonej na sądeckim rynku, mieścił się bowiem sklep, prowadzony przez Krystynę Tymowską, nastawiony nie tylko na obrót tekstyliami, ale i drobnicą towarową, w tym przyprawami¹⁴. Natomiast występowanie w spisie dokumentów,

¹⁰ Stanisław Kopeć – pochodzący z Grybowa nowosądecki rajca i burmistrz. Właściciel kamienicy na sądeckim rynku. Zob. J. Sygański, *Historia Nowego Sącza*, op. cit., s. 21; *Dzieje miasta Nowego Sącza*, op. cit., s. 384, 617.

¹¹ K. Justyniarska-Chojak, *Inwentarze pośmiertne z małych i średnich miast Małopolski*, op. cit., s. 124-135.

¹² D. Główna, *Majątek osobisty duchowieństwa katolickiego w Koronie w XVII i XVIII wieku*, Warszawa 2004, s. 184-187; K. Justyniarska-Chojak, *Obrazy w mieszczzańskich inwentarzach pośmiertnych z terenu Małopolski (XVI-XVIII w.)*, „Klio – Czasopismo Poświęcone Dziejom Polski i Powszechnym”, 66/2023, nr 2, s. 37-55; eadem, *Inwentarze pośmiertne z małych i średnich miast Małopolski*, op. cit., s. 451-457.

¹³ O tego typu ruchomościach w inwentarzach osób duchownych zob. D. Główna, *Majątek osobisty duchowieństwa katolickiego*, op. cit., s. 170-179.

¹⁴ J. Sygański, *Analekta sandeckie*, op. cit., s. 30, 37.

materiałów piśmienniczych, a także „tablicy do pisania” może wskazywać na wykształcenie właściciela mienia oraz na jego ewentualne zaangażowanie w rodzinne interesy.

Zdziwienie może natomiast budzić to, że w spisie osoby zamożnej odnotowano tak małą ilość odzieży, ograniczającą się w zasadzie do elementów odzieży wierzchniej – furmanki, wilczury i czapki. Choć samej odzieży było niewiele, jednak odnotowane przykłady wskazują pośrednio na status materialny właściciela spisywanego mienia, jak w przypadku jedwabnej furmanki podszytej popielicami¹⁵. Warto dodać, że wśród ruchomości, jakie Jan Tymowski otrzymał w spadku po ojcu i dziadku Adamowiczu, znajdowała się również cenna odzież, m.in. trzy żupany ozdobione srebrnymi guzikami, ferezja i szubka podszyte lisami czy cztery delie¹⁶. Nie wiadomo, dlaczego nie została ona wymieniona w inwentarzu pośmiertnym, skoro w spisie odnotowano znoszone ubiory. Ten brak może wyjaśnić jedynie to, że Tymowski oddał ją osobom trzecim, sprzedał lub zastawił, jeszcze przed sporządzeniem tego dokumentu. Jednocześnie w spisie występują również inne przedmioty stanowiące elementy prestiżu i wskazujące na pozycję majątkową jego rodziny¹⁷.

Warto również zwrócić uwagę na spis Tymowskiego ze względu na odnotowane w nim, a raczej nie występujące w innych mieszczańskich inwentarzach, przedmioty służące intelektualnej rozrywce (szachy)¹⁸ oraz książki, marmurowy kałamarz i pergamin, świadczące bezsprzecznie o wykształceniu właściciela spisywanego mienia, a także „kociołek do wody święconej” wskazujący na jego powołanie¹⁹.

Mimo że rodzina Tymowskiego należała do miejscowej elity, w jego inwentarzu znajdują się rzeczy stare i zniszczone. Jest to zjawisko typowe dla wszystkich rejestrów mienia, bez względu na pochodzenie społeczne i zamożność właścicieli spisywanego mienia²⁰. W spisie nowosądeckiego księdza informacje o starych i zniszczonych przedmiotach dotyczyły tkanin dekoracyjnych, jakimi były „kobierczyki złe stare, krajkami łatane” oraz „kilimek prosty, zły, stary” oraz odzieży (wilczura) i pościeli.

Może natomiast dziwić obecność w spisie przedmiotów należących do kobiety – „nosenek” oraz odzieży (bawełnice, kołnierz, wstęga). Były to zapewne ruchomości, które

¹⁵ A. Klonder, *Świat materii w testamentach szlachty czeskiej i polskiej z XVII wieku*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 67/2019, nr 3, s. 472-474. O odzieży w inwentarzach duchowieństwa, zob. D. Główna, *Majątek osobisty duchowieństwa katolickiego*, op. cit., s. 59-99; I. Turnau, *Słownik ubiorów. Tkaniny, wyroby pozatackie, skóry, broń i klejnoty oraz barwy znane w Polsce od średniowiecza do początku XIX w.*, Warszawa 1999, s. 57.

¹⁶ J. Sygański, *Analekta sandeckie*, op. cit., s. 31, 45-46.

¹⁷ A. Penkała-Jastrzębska, *Mit srebrnej łyżeczki? Przedmioty prestiżowe w szlacheckich inwentarzach majątkowych z ksiąg grodzkich województwa krakowskiego w czasach saskich*, „Kwartalnik Historyczny”, 127/2020, nr 1, s. 34-58.

¹⁸ W inwentarzach osób duchownych, analizowanych przez Dariusza Głównę, wśród przedmiotów służących rozrywce notowano warcaby oraz instrumenty muzyczne. Zob. D. Główna, *Majątek osobisty duchowieństwa katolickiego*, op. cit., s. 188-189.

¹⁹ Kociołki na wodę święconą występowały wśród naczyń i paramentów liturgicznych wymienianych w testamentach osób duchownych. Zob. D. Główna, *Majątek osobisty duchowieństwa katolickiego*, op. cit., s. 182.

²⁰ A. Pośpiech, *Rzeczy stare w pośmiertnych szlacheckich inwentarzach ruchomości z XVII wieku*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 44/1996, nr 4, s. 377-385; J. Kruppé, *Rzeczy stare w dobytku ruchomym mieszczan poznańskich w XVI-XVIII wieku*, w: *Civitas et villa. Miasto i wieś w średniowiecznej Europie*, red. C. Buško i in., Wrocław-Praha 2002, s. 277-280; A. Głowacka-Penczyńska, *Rzeczy „stare” i „cenne” w testamentach i inwentarzach mieszczkańskich małych miast Wielkopolski w XVII wieku*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 61/2013, nr 2, s. 327-331; A. Klonder, *Wszystka spuścizna w Bogu spoczywającego. Majątek ruchomy zwykłych mieszkańców Elbląga i Gdańska w XVII wieku*, Warszawa 2000, s. 25; K. Justyniarska-Chojak, *Inwentarze pośmiertne z małych i średnich miast Małopolski*, op. cit., s. 517-524.

Tymowski odziedziczył po matce Krystynie. W inwentarzu wystąpiły także sztuce określone mianem „dziecinnych”, które przypuszczalnie mogły być używane w dzieciństwie przez samego testatora.

Tekst źródłowy został przygotowany w oparciu o instrukcję wydawniczą dotyczącą tekstów staropolskich²¹. W nawiasach uzupełniono brakujące w niektórych wyrazach litery lub sylaby. Wprowadzenie tych zmian miało na celu zachowanie oryginalnego brzmienia i struktury języka samego inwentarza pośmiertnego przy jednoczesnym umożliwieniu sprawniejszego odczytania oraz analizy samego tekstu. Jeśli uzupełnienie liter nie było możliwe, pozostawiono oryginalną, występującą w tekście pisownię. Tak było w przypadku wyrazów: „drobiaseczki”, „dwie ma”, „piąci”, „ośm”, „kołdercze”, „poszwie”, „koszka”. Nazwy własne, a szczególnie nazwiska, nie zostały poddane modernizacji. W nawiasach kwadratowych pojawiły się informacje o uzupełnieniach tekstu, wyrazach nieczytelnych i podwójnej numeracji kart księgi miejskiej.

Tekst źródłowy

Archiwum Narodowe w Krakowie, Akta miasta Nowego Sącza, Acta scabinalia 1651-1658, sygn. 29/110/54.

Actum in praetorio Sandecen(s)i. Feria secunda post festum Visita(ti)o(n)is B.M.V. prox(im)a. Die 5 (quin)ta Julii, Anno Mill(esi)mo Sexcent(esi)mo Quinquagesimo Quinto [poniedziałek po święcie Nawiedzenia NMP, 5 VII 1655].

s. 684 [686] Inventarium rerum R(everen)di Tymowski

Ad instantiam et iuridicam affecta(tionem) excellent(is) ac spectabilis d(o)m(ini) fratris phi(losophi)ae in Alma Acad(emia) Crae(oviensi) doctoris, scabini iurati Casimirensi ad Canoniam, executoris vero testamenti Adm(irabilis) R(evere)ndi olim Joan(nis) Tymowski, acta presb(yte)ri Patriey Sandecen(sis), suo et aliorum coexecuto(rum) nomine ad hac infrascr(ipt)a. Coram iudi(cio) advoca(tiali) et scabinali personal(ite)r constituti iudi(cium) idem advoc(atus) et scabi(nus) Sandecen(sis) e(o) loco residentiae suae [wyraz nieczytelny] ad inventandam seu regestrandam certarum rerum mobilium supellectilem, post eundem praefatum Tymowski relicto(rum) et in deposito in domo spectabilis Stanislai Kopec consulis Sandecen(sis), in scriniis existen(bus) egressum, eodem modo et huic infrascr(ipt)o ad omnem meliorem effectum memorati affectan(s) connotavit, Off(icio)sum(que) inventarium confecit.

Skrzynia wielka z szufladami dwiema spodniem i wierzchem się otwiera z zamkiem bez klucza na wierzchu, w której skrzyni mała skrzynka z zamkiem bez klucza, w tej pudełek dwie, „Nożenki srebrne (z) łańcuszkiem”, białogłowskie. W tym pudełku bawełnic dwie i kołnierz białogłowski i wstęga biała. Pudełko drugie czerwone, w którym dziąg moskiewskich²² n(umero) czterdzieści ośm. Pierścieni złotych dwa, jeden (z) s(z)maragdem,

²¹ J. Tandecki, K. Kopiński, *Edytorstwo źródeł historycznych*, Warszawa 2014, s. 359-384 (załącznik 4); *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX w.*, red. K. Lepszy, Wrocław 1953.

²² Dzięgi (dziengi) – monety pochodzące z Moskwy. W inwentarzach wymieniano dzięgi jako elementy zdobiące ramy obrazów dekorujących wnętrza świątyni diecezji wileńskiej. Zob. W.F. Wilczewski, *Rzeczy „ruskie-moskiewskie” w kościołach rzymskokatolickich diecezji wileńskiej w świetle akt wizytacyjnych i inwentarzy z XVII wieku*, „Series Byzantina”, 5/2007, s. 112.

drugi z rubinem i krzyżyk mały o pięci rubinach i trzech perłach ze s(z)melcem²³, maluchne nożyki i z nożenkami dziecinne. W tejsze skrzyni obrazów dwa *Salvatoris et B.M. Virginis* małe, szabla staroświecka złocistem srebrem oprawna z tasiemką jedwabną z (s)przączką srebrną i dziurkami srebrnymi i dwiema puklami. Cyny półmisków sied(e)m, talerzów *n(umero)* dwanaście, misa jedna, półgarcówka jedna, kwarta jedna, lichtarzów mosiężnych dwa, moździerz z tłuczkiem mosiężne. W pudełku toczonym kartek różnych tak starych cyrografów jako i *attestat(i)onum esseritiam* mających *n(umero)* dwadzieścia. Pieniędzy (s. 685 [687]) *in communi* moneta złotych dziewięć, groszów starych ośm. *It(em)* skrzynia druga, którą niebos(z)czyk ks(iądz) Tymowski legował panu Oleksowicowi, w której pościeli temuż legowana pierzyna jedna cwelichowa²⁴ pstra z poszwą pstrą, pierzynka mała biała, trzecia także mała biała z powłoką. Poduszek cztery z powłokami. Poszewek cztery do poszewek [!], dwie na pierzynki białe poszwie. Prześcieradło białe. *It(em)* skrzynia trzecia, którą niebos(z)czyk (s)przedał, w niej znalazło się furmanka czarna (z) gładkiego fors(z)tatu²⁵, podszyta brzuskami popielczymi. Wilczura zła, stara, czapka felpowa²⁶. *It(em)* skrzynia trzecia [słowo przekreślone, nadpisana liczba 4] kłódką zawarta. Płachty dwie do faszów [odczyt niepewny]. Szufladka z korzeniem, pudełko, w którym gałek muszkatoowych kilka. Drugie pudełko, w którym bobek i kilka sztuczek wosku his(z)pańskiego. Trzecie pudełko, w którym dyptonu trocha. Czwarte pudełko, w którym prochu trocha od korzenia. Piąte pudełko, w którym szalki i klocki drewniane i sitko korzenne. Szóste pudełko – w nim ciemierzycy i funt i półfunta blaszane. Siódme pudełko – w nim imbir, worek skórzany z młotkiem, beczuleczka mała w niej trochę hałunu. *It(em)* pudło z różnymi drobiaseczkami, worek, w którym trochę polnego kminku. Pudło ósme – w nim trochę anyżu, a flaszek próżnych kilka, żywice sztuka. *It(em)* pudło wozowe, w nim kuflów dwa s(z)kłanych z przykrywadłami potłuczone. Koberczyki złe stare, krajkami łatane, kilimek prosty, zły, stary. Pierzyńsko złe w prześcieradle, s(z)czurcy je zjedli. *It(em)* skrzynka czarna z zamkiem, w niej papiery tylko drobne.

Rzeczy pana Oleksowica, które był niebos(z)czyk ks(iądz) Tymowski w skrzyni pana Kopciowej schował. Szkatuła okowana, w której *inanes* tylko *extant* papiery z szufladami. (s. 686 [688]) *It(em)* szuflada zielona, w której nie masz nic tylko papiery. Moździerzów *n(umero)* dwa, większy i mniejszy, jeden miedziany, drugi spiżany, do nich tłuczków dwa. Pistolet jeden, półhaczek, karabinek. Kałamarz marmurowy, blaszki dwie miedziane, ksiąg *in genere et numero* jedenaście. Chust różnych *in genere* sztuk *n(umero)* dziesięć. *Item* chustek w papierze zawiązanych kilka. *It(em)* kaptur brunatny, podszyty, kaftanek sukienny stary, zły. Miednica stara miedziana. Szalek dwie z gwintami i hak do studni, fajerka mała spiżana. Pugillares stare, fasec(z)ka z gwoździami, koszyk drewniany. Szachownica, pergaminu sztuczek dwie, lichtarzyk mały mosiężny i kociołek do wody święconej. Koszka, w której

²³ Szmelc (emalia) – sproszkowane barwne szkło stopione w wysokiej temperaturze i nałożone na metal. Emalią ozdabiano broń i biżuterię. Zob. I. Turnau, *Słownik ubiorów*, op. cit., s. 51.

²⁴ Cwelich – droższa od drellichu tkanina lniana lub konopna o skośnym splocie, używana do szycia bielizny i pościeli, bądź taniej odzieży. Zob. I. Turnau, *Słownik ubiorów*, op. cit., s. 39; M. Michałowska, *Słownik terminologiczny włókiennictwa*, Warszawa 1995, s. 62-63.

²⁵ Forsztat – gładka lub wzorzysta tkanina jedwabna, zdobiona wykonywanym na krosienku haftem. I. Turnau, *Słownik ubiorów*, op. cit., s. 57; M. Michałowska, *Słownik terminologiczny*, op. cit., s. 241.

²⁶ Felpa – jednobarwna, gładka lub wzorzysta tkanina o długiej okrywie włókiennej, jedwabna lub półjedwabna z bawełnianym wątkiem, o włosie dłuższym niż np. aksamit (zbliżona do pluszu). I. Turnau, *Słownik ubiorów*, op. cit., s. 54; M. Michałowska, *Słownik terminologiczny*, op. cit., s. 71.

ort zły i szóstak niedobry. Garniec cynowy, półgarcówek *n(umero)* 2, kwart dwie, jedna bez wieczka cynowe, półmisków mniejszych i większych *n(umero)* dziesięć, talerzów trzy. Obrazów trzy, jeden Oblicza Pańskiego, drugi *B. Virginis*, trzeci *Crucifixi* w ramach wszy(s)tkie. Lewar *p(an)* Kopec wziął jako swój, gdyż mu go ks(iądz) Tymowski darował. *It(em)* obraz czwarty *Flagella(ti)onis D(omi)ni*, piąty *S. Stanislai*. Stolik sadzony z szufladą. Tablica do pisania, puzderko próżne do flaszek. Łęk goły bez powłoki. *It(em)* skrzynka zielona, którą JMP Przyborowski zapieczętował, w niej te rzeczy woźnym grodzkim sądeckim Wawrzyńcem Markackim i *s(z)*lachetnym Jerzym Rzepeckim, Tomaszem Waskowskim, *s(z)*lachcie są znalezione i zastane. Materaców dwa skórzane stare, trzeci na krzesło, wołok stary, zły. Koberczyków dwa, jeden większy, drugi mniejszy i gorszy, kilimek prosty krakowskiej roboty. Kołdra stara przesywana, kołderka zszywana z *s(z)*laków falendyszowych²⁷, namiotek we dwu sztukach, trzeci wierzch (s. 687 [689]) do niego z blas(z)ką złotą, płócienna dwoje z kap zszywane. Dwie kołdercze malowane na ścianę, stare i zgniłe.

Qu(a)e quidem res suprasc(ri)ptae in p(re)sentia eorundem suprasc(ri)ptorum [wyraz nieczytelny] praefati et nobilium in locum suum compositae et sigillo Judi(cio) Advoca(ti) alis Sandecen(s) in eodem continenti obsegnatae sunt.

Bibliografia

- Bardach J., Leśnodorski B., Pietrzak M., *Historia ustroju i prawa polskiego*, Warszawa 1999.
- Civitas et villa. Miasto i wieś w średniowiecznej Europie*, red. C. Buśko i in., Wrocław–Praha 2002.
- Dzieje miasta Nowego Sącza*, t. 1, red. F. Kiryk, Warszawa–Kraków 1992.
- Głowacka-Penczyńska A., *Rzeczy „stare” i „cenne” w testamentach i inwentarzach mieszczkańskich małych miast Wielkopolski w XVII wieku*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 61/2013, nr 2, s. 327-338.
- Główka D., *Majątek osobisty duchowieństwa katolickiego w Koronie w XVII i XVIII wieku*, Warszawa 2004.
- Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX w.*, red. K. Lepszy, Wrocław 1953.
- Justyniariska-Chojak K., *Inwentarze pośmiertne z małych i średnich miast Małopolski (w XVI-XVIII wieku)*, Kielce 2020.
- Justyniariska-Chojak K., *Obrazy w mieszczkańskich inwentarzach pośmiertnych z terenu Małopolski (XVI-XVIII w.)*, „Klio – Czasopismo Poświęcone Dziejom Polski i Powszechnym”, 66/2023, nr 2, s. 37-55.
- Klonder A., *Świat materii w testamentach szlachty czeskiej i polskiej z XVII wieku*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 67/2019, nr 3, s. 449-488.
- Klonder A., *Wszystka spuścizna w Bogu spoczywającego. Majątek ruchomy zwykłych mieszkańców Elbląga i Gdańska w XVII wieku*, Warszawa 2000.
- Krukowski J., *Oświata i szkolnictwo*, w: *Dzieje miasta Nowego Sącza*, t. 1, red. F. Kiryk, Warszawa–Kraków 1992, s. 437-482.
- Krukowski J., *Szkolnictwo*, w: *Dzieje miasta Nowego Sącza*, t. 1, red. F. Kiryk, Warszawa–Kraków 1992, s. 189-198.
- Kruppé J., *Rzeczy stare w dobytku ruchomym mieszczkańców poznańskich w XVI-XVIII wieku*, w: *Civitas et villa. Miasto i wieś w średniowiecznej Europie*, red. C. Buśko i in., Wrocław–Praha 2002, s. 277-280.

²⁷ Falendysz (falandyusz, luńskie sukno) – gęste i mięsiste sukno średniego gatunku importowane do Polski z Holandii, Anglii i Włoch. Używane do szycia odzieży męskiej i okryć wierzchnich. Zob. I. Turnau, *Słownik ubiorów*, op. cit., s. 52; M. Michałowska, *Słownik terminologiczny*, op. cit., s. 70.

- Leśniak F., *Krosno w czasach Odrodzenia. Studia nad społeczeństwem miasta*, Kraków 1992.
- Leśniak F., *Medykamenty z wyklejek „Diariusza” Jerzego Tymowskiego (1559-1631)*, „Rocznik Sądecki”, 41/2013, s. 253-261.
- Leśniak F., *Mieszkańcy*, w: *Dzieje miasta Nowego Sącza*, t. 1, red. F. Kiryk, Warszawa–Kraków 1992, s. 393-410.
- Leśniak F., *Jerzy Tymowski (1559-1631), kupiec i rajca nowosądecki*, „Rocznik Sądecki”, 30/2002, s. 23-41.
- Leśniak F., *Władze miejskie*, w: *Dzieje miasta Nowego Sącza*, t. 1, red. F. Kiryk, Warszawa–Kraków 1992, s. 327-340.
- Makiła D., *Historia prawa w Polsce*, Warszawa 2008.
- Michałowska M., *Słownik terminologiczny włókiennictwa*, Warszawa 1995.
- Penkała-Jastrzębska A., *Mit srebrnej łyżeczki? Przedmioty prestiżowe w szlacheckich inwentarzach majątkowych z ksiąg grodzkich województwa krakowskiego w czasach saskich*, „Kwartalnik Historyczny”, 127/2020, nr 1, s. 33-62.
- Połomski Ł., *Jerzy Tymowski – sądecki bogacz*, <https://twojsacz.pl/jerzy-tymowski-sadecki-bogacz/> (dostęp 12.04.2024).
- Pośpiech A., *Rzeczy stare w pośmiertnych szlacheckich inwentarzach ruchomości z XVII wieku*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 44/1996, nr 4, s. 377-385.
- Sygański J., *Analekta sandeckie do XVI. i XVII. wieku*, Lwów 1905.
- Sygański J., *Historia Nowego Sącza od wstąpienia dynastii Wazów do pierwszego rozbioru Polski*, t. 2: *Obraz urzędzeń cywilnych oraz życia mieszczaństwa w epoce Wazów*, Lwów 1901.
- Tandecki J., Kopiński K., *Edytorstwo źródeł historycznych*, Warszawa 2014.
- Turnau I., *Słownik ubiorów. Tkaniny, wyroby pozatkackie, skóry, broń i klejnoty oraz barwy znane w Polsce od średniowiecza do początku XIX w.*, Warszawa 1999.
- Uruszczak W., *Historia państwa i prawa polskiego*, t. 1: *966-1795*, Warszawa 2015.
- Wilczewski W.F., *Rzeczy „ruskie-moskiewskie” w kościołach rzymskokatolickich diecezji wileńskiej w świetle akt wizytacyjnych i inwentarzy z XVII wieku*, „Series Byzantina”, 5/2007, s. 106-121.